

FOTO: David Bering

Thomas finder penge i hver budgetproces

Et år var det vandet, et år mineralerne, og lige nu er det strømmen, der er for dyr. Thomas Hansen fra Rødding finder penge, hver gang han lægger budget.

Det regnede og regnede og regnede. Og hvad gør man så, når man egentlig burde høste? Hvis man hedder Thomas Hansen, begynder man på næste års budget.

"For ikke at blive helt deprimeret over alt det regnvejr, begyndte jeg faktisk på budgettet allerede i høst. Jeg har hentet tilbud hjem på den gummiged, vi skal have skiftet ud i 2018. Og så er jeg begyndt at få styr på markplan og gylleaftaler. Men nu holder jeg nok en pause, indtil majs er i hus. Så kan jeg begynde at få målt den op og komme i gang med produktionsbudgettet," fortæller

ler Thomas Hansen, der er mælkeproducent ved Rødding i Sønderjylland.

Han laver selv sit produktionsbudget med DMS Lagerstyring og produktionsbudget-redskaberne og kunne aldrig drømme om at overlade det arbejde til en konsulent.

"Jeg kan ikke drive en gård uden at vide, hvad der skal ske næste år. Når du er inde i dit budget, så har du en linje for bedriften, og selv om det ikke kommer til at gå snorlige efter den, så ved du, hvis du afviger fra den," lyder det fra Thomas Hansen, der laver sit budget sammen med sin kone Marlene.

Finder penge hvert år

Thomas Hansen er overbevist om, at det godt kan betale sig selv at være dybt involveret i sit budget. Ikke så meget på grund af sparede konsulenttimer,

men fordi han hvert år i budgetprocessen bliver opmærksom på områder, hvor han kan spare penge.

"Man kommer ind i mange produktionsøkonomiske ting i sådan en proces, så man opdager mange

ting og får en rigtig god føling med, hvordan det går," fortæller han.

Og eksempler har han nok af. Sidste år opdagede han fx, at udgifterne til mineraler lå højt i forhold til gennemsnittet og fik straks et nyt tilbud hjem. Og et år opdagede han, at det var rigeligt dyrt at være på offentligt vandværk.

"Vi regnede på økonomien i at etablere vores egen vandboring, og det viste sig, at den var tjent hjem i løbet af to år," fortæller han.

Den gode føling med økonomien hjælper ham også, når han har sælgere i telefonrøret.

"Vi har fastprisaftale på strøm lige nu, og det har godt nok været irriterende, når vi har lagt budget de sidste par år. Derfor har jeg været meget standhaftig, når de har ringet fra el-selskabet og ville lave en ny fast aftale. Hvis jeg ikke havde opdaget i budgetprocessen, at det var for dyrt, var jeg måske faldet i og var kommet til at sige ja til en ny fast aftale.

Han har en plan – eller to

At gummigeden skal udskiftes næste år kommer ikke bag på Thomas. Faktisk er der ikke ret meget, der kommer bag på ham. Ud fra sin strategiplan har han lagt en femårsplan og et femårsbudget. Det bliver revideret hvert år og implementeret i årsbudgettet.

"I strategiplanen prøver man jo at tænke lidt
 fortsættes på side 2

Artiklerne på forsiden og side 2 er udarbejdet i projekter støttet af:

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
 Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Hvad gør du når mælkeprisen svinger?

Hyppigere og større udsving i mælkeprisen og større bedrifter har gjort behovet for økonomistyring tydeligere end tidligere.

"Ved du, hvad du kan og vil gøre, når mælkeprisen falder igen? Og ved du, hvilke muligheder du har, hvis den stiger endnu mere?"

Spørgsmålene kommer fra specialkonsulent Vibeke Hjørsløv Rasmussen, SEGES, og hun lader dem efterfølge af endnu flere:

"Hvis mælkeprisen stiger endnu mere, er det relevant at vide, hvad ens køers praktiske kapacitet er. Hvad koster det at udnytte den kapacitet, og hvilke flaskehalse der er i det? Hvad skal prisen op på, for at det kan betale sig for mig at gå fra to til tre gange malkning? Hvordan håndterer jeg det i forhold til medarbejdere? Er der plads i mælketanken? Eller kan det betale sig at købe flere køer? Alt det giver det rigtig god mening at få regnet på og give til banken, før det sker," forklarer hun.

På samme måde anbefaler hun, at man regner på, hvad man gør, når mælkeprisen falder igen og fx får styr på, hvad prisen skal ned i, før det kan betale sig at reducere produktionen.

"Jeg mener, at landmanden gør sig selv en stor tjeneste i altid at vide, hvad produktionen er i forhold til deres maksimale kapacitet, og hvad det vil koste at udnytte kapaciteten. Når han ved det, ved han også, hvilke muligheder han har," lyder det fra Vibeke Hjørsløv Rasmussen.

Den maksimale ydelse

Når man i forbindelse med det forestående budgetarbejde skal angive næste års ydelse, foreslår Vibeke Hjørsløv Rasmussen, at man tager udgangspunkt i den maksimale ydelse, og 'regner nedad', i stedet for at sjusse sig til, hvor meget man kan forbedre årets ydelse.

"Det er en god øvelse. Når du tager udgangspunkt i, hvilken ydelse køerne burde kunne levere og hvilke faktorer, der betyder, at du ikke får det, giver det en bevidsthed om forbedringspotentialer. Når du går den anden vej, og regner opad fra den aktuelle ydelse, ved du ikke, om du udnytter potentialet fuldt ud," forklarer hun.

fortsat fra forsiden

ud af boksen. Det kunne fx være, at vores medarbejdere skal opkvalificeres, eller at ydelsen skal hæves så og så meget. Og det lægger vi så ind i vores femårsplan, femårsbudget og derefter årsbudgettet," forklarer den 42-årige mælkeproducent.

Heller ikke vedligeholdelsesomkostningerne kan overraske ham. Han laver nemlig også en vedligeholdelsesplan, der går fem år frem i tiden.

"Det gør jeg for at få udgifterne fordelt. Det betyder, at jeg kan tage tingene i opløbet, så der

Det er en god ide at vide, hvad det koster at udnytte bedriftens kapacitet til fulde.

God hjælp i fremstillingspris/kg EKM

Hvis man gerne vil styre sin økonomi tæt, kan det være en god ide at tage udgangspunkt i nøgletallet 'Fremstillingspris/kg EKM' og få den beregnet forholdsvis ofte.

"I fremstillingspris/kg EKM kan du lynhurtigt se konsekvensen af de ændringer, du gør. Hvor ofte, man skal have den beregnet, er afhængig af den enkelte bedrift. Hvis man står overfor væsentlige problemstillinger, kan man sandsynligvis have glæde af en status lidt oftere, end hvis alting

bare kører glat. Det kan være, hvis mælkeprisen er for nedadgående, eller man oplever store udsving i omkostninger. Så kan man godt have glæde af at få beregnet sin fremstillingspris hver måned eller i hvert fald mindst hvert kvartal," siger Vibeke Hjørsløv Rasmussen.

Og slutteligt råder hun til snusfornuft, nu hvor mælkeprisen er høj:

"Tænk dig grundigt om, før du beslutter dig for, hvad du vil gøre," smiler hun.

/LONE SYLVEST SØGAARD

Kapacitetsomkostninger kan og skal styres

Hvert år stiger de samlede kapacitetsomkostninger i kvægbruget. Manglende overblik over fx lønomkostninger er ofte blandt synderne.

"Der er stadig nogle, der mener, at man ikke kan gøre noget ved kapacitetsomkostninger. Men det er lige netop de omkostninger, I kan gøre noget ved. Kapacitetsomkostninger kan styres, og de skal styres. En tættere styring af økonomien handler i høj grad om en tættere styring af kapacitetsomkostningerne," lyder budskabet fra specialkonsulent Vibeke Hjørsløv Rasmussen, SEGES.

Lønomkostninger og vedligehold

Hendes erfaring er, at det ofte er manglende overblik, fx over løn- eller vedligeholdelsesomkostninger, der får kapacitetsomkostningerne til at løbe

løbsk. De fleste kender nok til, at der bliver mere travlt, end man havde regnet med. Medarbejderne giver den en skalle og står pludselig med en pukkell af overarbejde, som skal udbetales.

"Lønomkostninger er ofte et område, landmanden ikke har så detaljeret viden om. Og hvis man ikke har overblik over fx ferie eller overarbejde, kan lønomkostningerne hurtigt stige mere end forventet," fortæller Vibeke Hjørsløv Rasmussen.

Kapacitetsomkostningerne er indregnet i fremstillingsprisen/kg EKM. Hun foreslår derfor, at man får beregnet sin fremstillingspris ofte, gerne hvert kvartal, og reagerer så snart den stiger.

"Sæt et max for din fremstillingspris/kg EKM ud fra forventet mælkepris – differencen er dit overskud. Og tag så affære og find forklaringen, så snart fremstillingsprisen stiger," lyder hendes råd.

/LONE SYLVEST SØGAARD

sker ikke ret mange hovsa-ting hos os. Fx beregnede jeg for to år siden, at gummigeden ville have gået 5-6.000 timer i 2018, og at det ville være tid til at få den skiftet ud for at undgå de dyre reparationer," forklarer han.

Planerne deler han selvfølgelig med banken, så de også er forberedt på større investeringer i god tid.

"Jeg synes, jeg har en utrolig god dialog med banken, måske fordi jeg ikke kommer med så mange hovsa-ting," vurderer Thomas Hansen.

Vedligeholdelsesplanen betyder også, at

Thomas Hansen går mod strømmen og har haft faldende kapacitetsomkostninger pr. ko de seneste år.

"Posten 'Diverse kvæg' har en tendens til at eksplodere rundt omkring. Derfor prøver jeg på at trække ting ud af den, i stedet for at der kommer nye til. Fx er jeg holdt op med at bruge det bakteriedræbende pulver, man kan strø med, og det er der ikke sket noget ved. Og jeg stoppede med at kære køerne, da vi begyndte med genomisk test," fortæller den omkostningsbevidste landmand.

/LONE SYLVEST SØGAARD

Kalves drikkevaner undersøges

Hvis kalve ikke drikker nok, går det ud over både tilvækst og trivsel.

I de fleste danske slagtekalvebesætninger tilbydes kalvene udelukkende koldt vand fra drikkekop. Mange kalve kommer fra enkeltbokse, hvor vandtildelingen er sket via skål. Derfor skal mange kalve først lære, hvordan en drikkekop virker, inden de kan optage væske herfra og få opfyldt deres behov.

Studier viser, at kalve kan være rigtig mange timer (50) om at tage deres første måltid efter indsættelse. Det øger yderligere bekymringen om, hvorvidt kalvenes væskeoptag bliver tilstrækkeligt.

Derfor vil vi nu undersøge den produktionsmæssige og økonomiske betydning af (A), at kalve tildeles fri adgang til vandkop med koldt vand eller (B), at kalve tildeles fri adgang til tempereret vand (35-40 °C) fra åbent trug samt koldt vand fra vandkop fra indsættelse til to uger efter fravæning.

Det overordnede formål med denne praksisafprøvning er at undersøge, om vi kan opnå forbedret trivsel og tilvækst hos kalve, der tilbydes tempereret vand fra trug som supplement til koldt vand fra drikkekop, fremfor kun at tilbyde koldt vand fra drikkekop. Praksisafprøvning vil have fokus på effekten ved indsættelse, igennem

Det skal undersøges, om vi kan opnå forbedret trivsel og tilvækst hos kalve, der tilbydes tempereret vand fra trug som supplement til koldt vand fra drikkekop.

hele mælkefodringsperioden og i 14 dage efter fravæning.

Studier: Hellere lunkent end koldt

Der er kun meget begrænset information til rådighed omkring effekten af vands drikketemperatur på kalves væskeoptag, kraftfoderoptag, trivsel og tilvækst. Studier har dog vist, at øges vandtemperaturen fra 6-8 °C til 16-18 °C, fordobles væskeoptaget hos kalve i mælkefodringsperioden. Og studier med malkekøer har vist, at køernes daglige vandoptag var signifikant højere ved vandtemperaturer på 35-40 °C end ved 10 °C. Samme studie viste også et signifikant øget foderoptag (tørstof-optag) hos køer, der fik tildelt vand over 15 °C samt en signifikant øget mælkeydelse ved vandtemperaturer over 35 °C. I praksis ser vi god effekt på kalvenes totale væskeoptag ved at tildele 35-40 °C varmt vand umiddelbart efter mælkefodring.

Afprøvning sat i gang

Afprøvningen af at tildele tempereret vand i trug til spædkalve er sat i gang hos slagtekalveproducenterne Martin og Maria Andresen i Toftlund. Vi følger afprøvningen igennem mælkefodringsperioden og i 14 dage herefter. Afprøvningen er en del af projektet *Fra kalv til krog*, og resultatet forventes at foreligge primo 2018.

/ TERESE MYHLENDORPH-JARLTOFT

Nye krav om tilkørselsforhold for Arlas tankvogne

Ved nybyggeri og større ombygninger skal tilkørselsforholdene fremover indrettes, så Arlas tankvogne ikke skal bakke.

I forrige uge lancerede Arla nye regler for indtransport og logistik. De nye og mere standardiserede regler skal være med til at effektivisere mejeriets indvejning ude på gårdene og er endnu et skridt på vejen mod en ensretning af mejeriets afregningsmodel på tværs af landene. En af hjørnestenene i effektiviseringen er tilkørselsforholdene. Med de nye regler skal tankvognene kunne køre direkte frem til mælkerummet, og derfra igen, uden at skulle bakke. Kravet gælder i forbindelse med nybyggeri og større ombygninger. Men tilkørselsforholdene er også en del af de langsigtede mål i Arlagården, og efter 1. januar 2018 vil mejeriet give et ekstra tillæg på 0,2 eurocent pr. kg mælk, hvis det er muligt at afhente mælk med de største tankvogne.

Efter 1. januar 2018 vil Arla give et ekstra tillæg på 0,2 eurocent pr. kg mælk, hvis det er muligt at afhente mælk med de største tankvogne. Foto: Arla

Vej eller vendeplads

De største tankvogne rummer i dag 37,5 tons mælk i en 4-akslet trailer og har en samlet længde på 15 meter. Tilkørslen til tankrummet kan enten laves i form af en gennemkørsel med en intern vej, der går hen forbi staldens servicebygning, så tankvognen kører direkte frem til tankrummet og direkte derfra igen. Det kræver en vej med fast belægning, der kan bære en fuldlastet bil og en bredde på mindst 4 meter.

Alternativet er en vendeplads foran tankrummet, hvor tankvognen kan køre frem til tanken og vende rundt, når den køre derfra eller vise versa. Vendepladsen skal have en diameter på mindst 26 meter.

/HELGE KROMANN

Ny film:

Flyt køerne rigtigt og nemt

Forstå dine køer og arbejd med dem på deres præmisser.

Sophie Atkinson er en af verdens førende eksperter i at forstå husdyr og i at udnytte deres naturlige instinkter, når man vil have dem til at flytte sig fra A til B. I en ny film fra SEGES fortæller hun om køernes adfærd og kommer bl.a. ind på dyrenes syn, hørelse, nervositet, flokdyr, byttedyr og ligevægtspunkt. Og hun viser, hvordan du kan bruge denne viden til at håndtere dem sikkert og hensynsfuldt. Med andre ord – hvordan man arbejder med dyrene på dyrenes præmisser.

Se filmen *Flyt køerne rigtigt og nemt* på www.landbrugsinfo.dk/kvaegfilm

Her finder du også en version med engelske undertekster – og en masse andre film med gode tips og råd om forskellige arbejdsområder på kvægbedriften.

Årets regionsmøder bliver til dialogmøder

Regionsmøderne ændrer navn og form. Mere fokus på dialogen skal styrke den fælles retning og mål. Så mød op og vær med til at sætte dit præg på fremtidens kvægbrug.

Korte intense dagmøder med dialogen og debatten i højsædet. Det er konceptet, når L&F Kvægs sektorbestyrelse i år tager på tur rundt i landet for at møde kvægbrugerne på det, som tidligere hed regionsmøder, men som nu har fået navneforandring til dialogmøder.

"Vi har valgt at ændre form på møderne i år. Kvægbrugerne er generelt velinformerede om fagligt nyt. Derfor mener vi, at alle parter vil have størst udbytte af dialog og debat omkring de politiske og faglige udfordringer, som optager kvægbrugerne mest. Og sammen kan vi drøfte muligheder og løsninger," forklarer sektordirektør Gitte Grønback. Møderne er primært placeret i dagtimerne og varer to timer.

"Vi håber, at kvægbrugerne har lyst til at komme og være med til at debattere udvikling og fælles indsats i vores erhverv," lyder det fra sektordirektøren. Der er blandt andet lagt op til en

Mød formand for L&F, Kvæg Christian Lund, sektordirektør Gitte Grønback og afdelingschef Trine Barrett. Foto: Seges

drøftelse af god ledelse og attraktive arbejdspladser, digital foderstyring, bæredygtigt kvægbrug og større udbytte af sundhedsrådgivningen. Under sidstnævnte deltager Den Danske Dyrælgeforening, repræsenteret ved formand for faggruppen Kvæg, dyrlæge Jens Philipsen

Efter mødet vil der være mulighed for at netværke.

/KIRSTEN MARSTAL

Dato og tid	Sted
Man. 23. okt. Kl. 10.00	Vestjylland Nord Landbo Limfjord, Skive
Tirs. 24. okt. Kl. 10.00	Østjylland LMO, Hinnerup
Ons. 25. okt. Kl. 10.00	Nordjylland Nord LandboNord, Brønderslev
Ons. 25. okt. Kl. 19.00	Nordjylland Syd AgriNord. Aalborg SV
Tors. 26. okt. Kl. 19.00	Vestjylland Aulum Fritidscenter, Aulum
Man. 30. okt. Kl. 10.00	Vestjylland Syd SAGRO, Esbjerg
Tirs. 31. okt. Kl. 12.30	Bornholm Bornholms Landbrug, Åkirkeby
Tirs. 31. okt. Kl. 19.00	Østlige Øer VKST, Sorø
Ons. 1. nov. Kl. 10.00	Sønderjylland Agerskov Kro, Agerskov
Man. 6. nov. Kl. 10.00	Fyn Centrovic, Vissenbjerg

Leder – husk din efteruddannelse

Tag et akademifag i ledelse og bliv bedre til at takle de udfordringer, du møder i dagligdagen.

God ledelse kan være afgørende for bedriftens succes. Derfor tilbyder SEGES Akademi kurser for ejere og mellemledere, som er skræddersyede til de problemstillinger, man som leder typisk møder på en bedrift. Deltagerne undervises ud fra konkrete situationer, de selv møder i hverdagen. Og den teori, der kobles på, kan omsættes direkte til handling, når de kommer tilbage på bedriften. En af de tidligere kursusdeltagere, mælkeproducent Søren Røndbjerg, udtrykker det sådan:

"Jeg bruger det, jeg lærte på kurset, i situationer, som jeg kunne have tacklet anderledes. Jeg

har ikke rutine nok til at tænke teoretisk i nuet, men bagefter reflekterer jeg over, hvordan situationen kunne være løst, så jeg kan gøre det bedre næste gang," forklarer Søren.

En anden deltager, Anders E. Jensen, udtrykker det sådan:

"På kurset fik jeg øjnene op for nogle mangler, vi havde på vores bedrift, og som jeg rent faktisk kunne gøre noget ved. Med andre ord fik jeg en række konkrete værktøjer, som jeg har kunnet tage med hjem og bruge med det samme".

Foregår lokalt

Kurserne udbydes i samarbejde med DLBR-virk-somheder landet over, og undervisningen foregår i deres mødelokaler. Underviserne kommer fra Le-

delsesakademiet på Erhvervsakademi Aarhus, og har alle et godt kendskab til landbrugsbranchen.

Du kan se, hvilke kurser der udbydes i vintersæsonen 2017/18 her: www.seges.dk/akademi/kurser-til-landmaend/akademifag_til_landmaend. Har du brug for yderligere oplysninger, er du velkommen til at ringe til uddannelseskonsulent Elin Sørensen, SEGES Akademi, mail: elas@seges.dk, tlf.: 8740 5047.

/KIRSTEN MARSTAL

Vil du afprøve ny type pattedyr?

SEGES søger mælkeproducenter, som kan tænke sig at være med til at afprøve en ny type pattedyr i en periode på to måneder. Det kræver, at du er villig til at dyppe køerne med to typer pattedyr ved hver malkning – en type i hver side.

Til gengæld får du testet og fintunet dit malkeanlæg, undersøgt samtlige af køernes patter før, under og efter forsøget, får gratis pattedyr i hele forsøgsperioden, 40 liter ekstra pattedyr efter – og en tæt dialog med en kvalitetsrådgiver, mens forsøget kører.

Den nye type pattedyr skal testes for effekten på pattekonditionen og yversundhed samt dens brugsegenskaber. Hvis du er interesseret, kan du henvende dig til Snorri Sigurdsson, tlf. 40 59 97 02, mail sns@seges.dk

SNORRI SIGURDSSON

Tak fordi du læser Kvæg Nyt

91 % af de kvægbrugere, som modtager Kvæg Nyt, får det også læst. Det er vi rigtig glade for. Og den oplysning er bare én af de mange informationer, vi har fået gennem en omfattende læserundersøgelse foretaget af analysefirmaet IFO. I alt har knap 1.000 mælkeproducenter – ejere og medarbejdere – taget sig tid til at svare på en masse spørgsmål om Kvæg Nyt – om I er tilfredse

med de emner, vi tager op, om artiklerne er for lange, for korte, for kedelige, forståelige osv. Og jeres svar og kommentarer har givet os en masse input til at gøre Kvæg Nyt endnu bedre til at klæde jer på med faglig viden. Bl.a. ved vi nu, at I meget gerne vil læse om jeres kollegers erfaringer og om emner vedrørende bl.a. foder og sundhed.

Tak for hjælpen.